

Temat 7.: Zakładanie i prowadzenie plantacji nasiennych i plantacyjnych upraw nasiennych.

Między PN a PUN jest tylko jedna, istotna różnica – rodzaj materiału sadzeniowego:

- 1) w PN sadi się wegetatywne potomstwo (szczepy lub klony) określonej liczby drzew matecznych (doborowych).
- 2) PUN obejmuje generatywne potomstwo (sadzonki) wyhodowane z nasion określonej liczby drzew matecznych, wyrosłe z nasion z wolnego zapylenia pyłkiem wielu drzew ojcowskich.

Różnica ta sprawia, że pula genetyczna PUN jest wielokrotnie bogatsza, a potomstwo wyhodowane z nasion w niej zebranych będzie miało znacznie większą amplitudę ekologiczną i plastyczność, niż potomstwo powstałe z nasion szczepów lub klonów.

Warunki glebowe. PN i PUN należy lokalizować przede wszystkim w regionach pochodzenia zgromadzonego zestawu klonów (rodów), przeznaczonych do założenia plantacji.

Pod plantacje (PN i PUN) należy wybierać powierzchnie z glebą leśną o jedną bonitację niższą od optymalnej dla danego gatunku (dobry rozwój szczepów lub sadzonek).

W otaczających plantację d-stanach należy usunąć w pasie szerokości 300 m wszystkie drzewa gatunku, dla którego założono plantację, aby uniemożliwić zapylenie niepożądanym pyłkiem.

Typowanie i wybór powierzchni pod plantację powinny mieć następujący przebieg:

1. Po wstępnym wytypowaniu kilku najkorzystniejszych lokalizacji trzeba na powierzchniach wykonać odpowiednie badania glebowe.
2. Na jej podstawie oraz wizji lokalnej na gruncie przedstawiciel Instytutu Badawczego Leśnictwa, wspólnie z przedstawicielem RDLP, podejmuje decyzję o przydatności zgłoszonych powierzchni do zakładania obiektów selekcyjnych.
3. Wszystko organizuje i nadzoruje Wydział Zagospodarowania (Hodowli) Lasu RDLP.

Izolacja plantacji. Przez cały czas obradzania plantacja musi być zabezpieczona przed dostępem pyłku z zewnątrz. Plantację lokowaną wewnątrz drzewostanu izolują drzewa go tworzące. Gdy plantację zakłada się wśród pól, należy stworzyć dla niej sztuczną otulinę. Najskuteczniejsza jest otulina o następującej budowie: 3 lub 4 rzędy gatunku szybko rosnącego a między nimi 2 lub 3 rzędy gatunku wolno rosnącego.

Zakładanie PN i PUN - Każda plantacja nasienne może obejmować potomstwo – szczepy lub sadzonki drzew matecznych (doborowych) tylko z jednego określonego regionu pochodzenia lub wyjątkowo grupy sąsiednich regionów, które zgodnie z zasadami regionalizacji nasiennej mogą korzystać ze wspólnej bazy nasiennej.

W przypadku tworzenia zespołu plantacji, nie mogą ze sobą sąsiadować plantacje tego samego gatunku, reprezentujące różne kompleksy lasów lub regiony.

Liczba potomstw w plantacji takich gatunków jak sosna pospolita i świerk pospolity nie może być mniejsza niż 40. W plantacjach pozostałych gatunków dopuszcza się 30 potomstw drzew matecznych.

Im większa jest powierzchnia plantacji, tym więcej musi być w niej potomstw. Należy dążyć, aby liczba klonów w plantacji była jak największa – może wynosić 100 i więcej.

Planowanie rozmieszczenia szczepów i sadzonek na PN i PUN - Podział powierzchni na kwatery ułatwiające sadzenie, pielęgnowanie, a w końcu zbiór szyszek lub nasion oraz rozmieszczenie szczepów i sadzonek przygotowuje ZGiFDL IBL. Projekt rozmieszczenia musi być tak opracowany, aby bez względu na późniejsze przerzedzenia, w bezpośrednim sąsiedztwie nie znalazły się dwa szczepy tego samego klonu czy dwa drzewa z tego samego potomstwa generatywnego.

Pielęgnowanie gleby, szczepów i sadzonek -

Przez pierwsze 2–4 lata po założeniu plantacji zaleca się utrzymywanie gleby w pełnym czarnym ugorze przez systematyczne talerzowanie, kultywatorowanie i bronowanie na krzyż. Na wysadzonych placówkach – ręczna pielęgnacja gleby.

Następnie wysiewamy trawę.

W przypadkach powierzchni niezachwaszczonych dopuszcza się wysiew traw przed wysadzeniem szczepów (sadzonek).

Trawę tę w następnych latach należy kosić kilka razy do roku, a siano sprzątać.

Nawożenie gleby w plantacji może być potrzebne dopiero w okresie obradzania drzew oraz w celu wyrównania ubytku związków pokarmowych (na podstawie wyników okresowych badań glebowych).

Pielęgnowanie szczepów, po pierwszych 2–3 latach po wysadzeniu, polega tylko na usuwaniu z podkładki odbitek, które mogą wyrosnąć poniżej miejsca szczepienia oraz na ewentualnym usunięciu pędów z najniższego okółka, aby ułatwić pielęgnowanie gleby w placówkach. Gdy w plantacyjnej uprawie nasiennej drzewka osiągną wysokość około 3 m, w końcu zimy klasycznymi metodami podkrzesuje się dolne gałęzie do około 50 cm, aby ułatwić pielęgnowanie gleby w placówkach. Innych zabiegów się nie stosuje.

Ocena hodowlanej wartości klonów i potomstwa:

Gdy korony drzewek zaczynają się stykać i wzajemnie ocieniać, konieczne jest rozpoczęcie przerzedzania plantacji. Zasady cięć określa ZGiFDL IBL. Cięcia wyznacza się na podstawie oceny hodowlanej wartości szczepów czy drzewek.

Przerzedzanie plantacji:

Pierwsze przerzedzanie wykonuje się po ocenie hodowlanej wartości klonów i potomstw. Jeżeli nie zachodzi konieczność całkowitego usunięcia ani jednego klonu czy potomstwa, to zabieg jest schematyczny. Dopuszcza się zastosowanie zabiegów ogławiania i podkrzesywania gałęzi